EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 06 26
COM(2024) 264 final

2024/0150 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto, žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės pasirašymo Europos Sąjungos vardu

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Nors dirbtinis intelektas (DI) suteikia daug galimybių, tam tikros jo prietaikos ir panaudojimo būdai gali pakenkti ir kelti pavojų pagrindinėms asmenų teisėms ir kitiems viešiesiems interesams.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/[...], kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės (toliau – DI aktas), – pirmasis Sąjungos priimtas išsamus DI reglamentas, kuriuo nustatomas pasaulinis standartas. DI aktas buvo priimtas 2024 m. birželio 12 d. ([1]) ir įsigalios per 20 dienų nuo jo paskelbimo Oficialiajame leidinyje. DI aktu visiškai suderinamos DI sistemų pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo valstybėse narėse taisyklės, siekiant skatinti diegti naujoves ir įsisavinti patikimą DI ir kartu užtikrinant sveikatos, saugumo ir pagrindinių teisių apsaugą, įskaitant demokratijos, teisinės valstybės ir aplinkos apsaugą([2]).

Pripažindamos tarpvalstybinį DI pobūdį ir tarptautinio bendradarbiavimo poreikį siekiant įveikti šių technologijų keliamus bendrus iššūkius, daugiau pastangų reguliuoti DI įdėjo ir įvairios tarptautinės organizacijos, įskaitant Europos Tarybą.

Tam, kad būtų pašalintas pavojus, kurį dirbtinis intelektas gali kelti žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinei valstybei, 2022 m. birželio mėn. ėmęsis darbo Europos Tarybos Dirbtinio intelekto komitetas (CAI) ([3]) parengė teisiškai privalomą pagrindų konvenciją (toliau – Konvencija). Dėl Konvencijos Sąjunga derėjosi remdamasi SESV 216 straipsnio 1 dalyje nurodyta ketvirta alternatyva, t. y. tuo, kad ji gali derėtis[4] dėl tarptautinio susitarimo ir jį sudaryti, kai „[...] jis gali turėti poveikį bendroms taisyklėms arba keisti jų apimtį“. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 218 straipsnio 3 dalį ir remiantis Tarybos sprendimu, kuriuo suteikiami įgaliojimai Europos Sąjungos vardu pradėti derybas ([5]), derybose dėl Konvencijos Sąjungai atstovavo Europos Komisija.

Derybose Sąjunga aktyviai dalyvavo ir siekė užtikrinti Konvencijos suderinamumą su Sąjungos teise, nuoseklumą DI aktui ir jos, kaip pirmosios tarptautinės sutarties dėl DI, kokybę bei pridėtinę vertę. Šiuo atžvilgiu vienas iš Sąjungos tikslų buvo užtikrinti tarptautinę Konvencijos aprėptį.

Po kelių derybų raundų, per 2024 m. kovo 11–14 d. įvykusią10-ąją plenarinę sesiją, CAI Konvencijos tekstą patvirtino. 2024 m. gegužės 17 d. Europos Tarybos Ministrų Komitetas Konvenciją priėmė, susitarė ją pateikti pasirašyti 2024 m. rugsėjo 5 d. Vilniuje (Lietuva) neformalios teisingumo ministrų konferencijos proga ir paragino Europos Tarybos narius, kitas ją rengiant dalyvavusias trečiąsias valstybes ir Sąjungą apsvarstyti galimybę ta proga ją

---

1 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/…, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828 (Dirbtinio intelekto aktas) (OL 2024 L, …).

2 DI akto 1 ir 8 konstatuojamosios dalys.

3 Sprendimas dėl CAI darbo 132-ojoje Ministrų Komiteto sesijoje. Tolesnė veikla, CM/Inf(2022)20, DD(2022)245.

4 2018 m. lapkričio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Taryba (Antarkties SJR)*, sujungtos bylos C-626/15 ir C-659/16, ECLI:EU:C:2018:925, 112 punktas.

5 2022 m. lapkričio 21 d. Tarybos sprendimas (ES) 2022/2349, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas Europos Sąjungos vardu dėl Europos Tarybos konvencijos dėl dirbtinio intelekto, žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės (OL L 311, 2022 12 2, p. 138).

pasirašyti, kartu primindamas, kad prie Konvencijos gali prisijungti ir kitos valstybės, kurios nėra narės ([6]).

Atsižvelgiant į tai, šio pasiūlymo tikslas – pradėti procesą, kad Sąjunga Konvenciją pasirašytų su ketinimu vėliau ją ratifikuoti, siūlydama Tarybai priimti sprendimą įgalioti Sąjungą pasirašyti Konvenciją pagal SESV 218 straipsnio 5 dalį. Konvencija, visiškai suderinama tiek su Sąjungos teise apskritai, tiek su DI aktu konkrečiai, populiarins pagrindines Sąjungos požiūrio į DI reguliavimą pasaulyje koncepcijas tarp kitų Konvencijos šalimis galinčių tapti Europos Tarybos narių ir pagrindinių tarptautinių partnerių.

Konvencijos turinys

Konvencijos tikslas – užtikrinti, kad per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdoma veikla visiškai derėtų su žmogaus teisėmis, demokratija ir teisine valstybe.

Konvencijos šalys turės imtis jos nuostatoms įgyvendinti tinkamų teisinių, administracinių ar kitų priemonių, laikydamosi pakopinio jų įvedimo ir diferencijavimo priklausomai nuo neigiamo poveikio masto ir pasireiškimo tikimybės principo. Konvencija turėtų būti įgyvendinama Sąjungoje tik DI aktu, kuriuo visiškai suderinamos DI sistemų pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo taisyklės, ir, kai taikytina, kitu atitinkamu Sąjungos *acquis*.

Laikantis diferencijavimo principo, Konvencija taikoma DI sistemoms, galinčioms pažeisti žmogaus teises, demokratiją ir teisinę valstybę. Konvencijoje numatyti principai ir pareigos bus taikomi per DI sistemų gyvavimo ciklą valdžios institucijų arba jų vardu veikiančių privačiųjų subjektų vykdomai veiklai. Kalbant apie privatųjį sektorių, Šalys privalo mažinti per DI sistemų gyvavimo ciklą privačiųjų subjektų vykdomos veiklos keliamą riziką ir poveikį, atsižvelgdamos į Konvencijos objektą ir tikslą, tačiau gali pasirinkti, ar taikyti Konvencijoje nustatytas pareigas, ar imtis kitų tinkamų priemonių. Pasirašydamos Konvenciją arba prie jos prisijungdamos, Šalys turės pateikti deklaraciją dėl savo pasirinkimo šiuo klausimu. Sudarydama Konvenciją Sąjunga turėtų paskelbti deklaraciją, kad DI aktu ir kitu atitinkamu Sąjungos *acquis* ji taikys Konvencijos II–VI skyriuose nustatytus principus ir pareigas privačiųjų subjektų, pateikiančių rinkai, pradedančių naudoti ir naudojančių DI sistemas Sąjungoje, veiklai.

Su nacionaliniu saugumu susijusi DI veikla į Konvencijos taikymo sritį nepatenka su sąlyga, kad bet kuriuo atveju ji vykdoma laikantis taikytinos tarptautinės žmogaus teisių teisės ir gerbiant demokratines institucijas bei procesus. Konvencija taip pat netaikoma mokslinių tyrimų ir plėtros veiklai, susijusiai su dar neparengtomis naudoti DI sistemomis, išskyrus atvejus, kai bandymai ar panaši veikla gali pažeisti žmogaus teises, demokratiją ir teisinę valstybę. Pagal Europos Tarybos statutą, su nacionaline gynyba susiję klausimai į Konvencijos taikymo sritį nepatenka.

Konvencijoje taip pat nustatyti bendrieji įpareigojimai ir pagrindiniai principai, įskaitant žmogaus orumo ir asmens savarankiškumo apsaugą, taip pat lygybės ir nediskriminavimo siekimą. Be to, ja įpareigojama gerbti privatumą, apsaugoti asmens duomenis ir garantuoti skaidrumą ir priežiūrą, kad būtų užtikrinta atskaitomybė ir atsakomybė. Vienas iš principų – užtikrinti saugias inovacijas ir eksperimentus kontroliuojamojoje aplinkoje.

Specialiame teisių gynimo priemonių skyriuje taip pat numatytas priemonių rinkinys, kuriuo siekiama užtikrinti prieinamas ir veiksmingas teisių gynimo priemones, kai per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdant veiklą padaroma žmogaus teisių pažeidimų. Jame taip pat išvardytos veiksmingos asmenų, kurių teises stipriai paveikė DI sistemų naudojimas, procedūrinės

6 CM/Del/Dec(2024)133/4.

garantijos ir apsaugos priemonės. Be to, asmenims turėtų būti pranešama, kad jie sąveikauja su DI sistema, o ne su žmogumi.

Į Konvenciją taip pat įtrauktas skyrius, skirtas rizikos ir neigiamo poveikio vertinimo ir mažinimo priemonėms, kurios turi būti įgyvendinamos reguliariai, siekiant nustatyti faktinį ir galimą poveikį žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinei valstybei ir imtis tinkamų prevencijos ir mažinimo priemonių.

Be to, Konvencijoje nustatyta, kad Šalys turėtų įvertinti, ar reikia nustatyti draudimus arba moratoriumus tam tikroms DI sistemų prietaikoms, kurios laikomos nesuderinamomis su pagarba žmogaus teisėms, demokratijos veikimu ar teisine valstybe.

Konvencijoje numatomas Šalių konferencijos, sudarytos iš jų atstovų, kurie periodiškai konsultuosis, kad sudarytų palankias sąlygas veiksmingai naudoti ir įgyvendinti Konvenciją, tolesnės veiklos mechanizmas. Kad būtų pasiektas Konvencijos tikslas, joje taip pat numatomas Konvencijos Šalių tarptautinio tarpusavio bendradarbiavimo ir bendradarbiavimo su trečiosiomis valstybėmis bei atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais mechanizmas.

Be to, kiekviena Šalis nacionaliniu lygmeniu turėtų nustatyti arba paskirti vieną ar daugiau veiksmingų mechanizmų, skirtų prižiūrėti, kaip Šalys vykdo Konvencijoje nustatytus įpareigojimus.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Konvencijoje nustatomi DI akto tikslus visiškai atitinkantys ir su jais derantys bendrieji žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės apsaugos principai ir pareigos, taip pat išsamūs DI sistemų reikalavimai ir tokių sistemų tiekėjų bei diegėjų pareigos.

Konvencijoje pateikiama DI sistemos apibrėžtis visiškai dera su DI akte pateikta apibrėžtimi, nes jos abi grindžiamos Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos parengtuose „DI principuose“ pateikta tokių sistemų apibrėžtimi ([7]) – taip užtikrinamas bendras supratimas, kurios skaitmeninės technologijos sudaro DI.

Tiek Konvencijoje, tiek DI akte taip pat laikomasi rizika grindžiamo požiūrio į DI sistemų reguliavimą ir pateikiamos konkrečios nuostatos dėl rizikos ir poveikio vertinimo ir rizikos mažinimo priemonių. DI akte, pavyzdžiui, išvardijami atitinkami DI sistemų draudimai ir didelės rizikos naudojimo visuose viešuosiuose ir privačiuosiuose sektoriuose, be kita ko, demokratijos ir teisingumo srityje, atvejai. Taigi DI akte nustatytomis išsamiomis DI sistemų kūrimo, pateikimo rinkai ir diegimo tose srityse taisyklėmis ir procedūromis bus užtikrinta, kad per visą DI gyvavimo ciklą būtų gerbiamos pagrindinės teisės, demokratija ir teisinė valstybė.

Konvencijoje pateikiami į DI aktą jau įtraukti principai ir pareigos, pavyzdžiui, žmogaus teisių apsaugos priemonės, sauga ir patikimumas, atskaitomybė ir atsakomybė, duomenų valdymas ir duomenų apsauga, skaidrumas ir priežiūra, lygybė ir nediskriminavimas, skaitmeniniai įgūdžiai ir raštingumas.

Dar viena abiejų teisinių priemonių bendrybė – skaidrumas, užtikrinamas, be kita ko, DI sugeneruoto turinio nustatymo ir su DI sistemomis sąveikaujančių asmenų informavimo

[7] EBPO parengta DI sistemos apibrėžtis buvo atnaujinta 2023 m. lapkričio 8 d. [C(2023)151 ir C/M(2023)14, 218 punktas], siekiant užtikrinti, kad ji ir toliau būtų techniškai tiksli ir atspindėtų technologinę plėtrą, be kita ko, susijusią su generatyviniu DI.

priemonėmis. Abi teisinės priemonės taip pat apima atitinkamas rizikos ir poveikio vertinimų ir rizikos valdymo, įrašų saugojimo, informacijos atskleidimo (įgaliotosioms įstaigoms ir institucijoms ir, kai tinkama, nukentėjusiems asmenims), atsekamumo ir paaiškinamumo, saugių inovacijų ir eksperimentavimo kontroliuojamojoje aplinkoje nuostatas ir priemonių, kuriomis sudaromos sąlygos veiksmingai ginti teises, rinkinį, įskaitant teisę prašyti informacijos ir ją gauti ir pateikti skundą kompetentingai institucijai bei procedūrines garantijas.

Konvencijoje numatyta priežiūros sistema taip pat visiškai dera su išsamia DI akto valdymo ir vykdymo užtikrinimo Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis sistema, apimančia nuoseklaus Sąjungos taisyklių įgyvendinimo valstybėse narėse procedūras. Konkrečiai, Konvencijoje numatomas vienas ar daugiau veiksmingų vidaus lygmens priežiūros mechanizmų, privalančių vykdyti savo funkcijas nepriklausomai ir nešališkai ir turėti įgaliojimus, kompetenciją ir išteklius, reikalingus, kad būtų galima veiksmingai prižiūrėti, kaip Šalys vykdo Konvencijoje nustatytas pareigas.

DI aktas bus taikomas DI sistemoms, pateikiamoms rinkai, pradedamoms naudoti arba naudojamoms Sąjungoje, o Konvencijos geografinė aprėptis platesnė: apima jos šalimis galinčias tapti Europos Tarybos nares ir trečiąsias valstybes iš viso pasaulio. Taigi Konvencija – pirmoji tarptautinė teisiškai privaloma sutartis, paremta žmogaus teisėmis grindžiamu tvirtu požiūriu į DI reguliavimą, – suteikia unikalią progą puoselėti patikimą DI už Sąjungos ribų.

Tiek Konvencija, tiek DI aktas yra neatsiejami DI reguliavimo metodo komponentai, nustatantys nuoseklius, vienas kitą papildančius įvairių tarptautinių lygmenų įpareigojimus ir siekiantys bendro tikslo – užtikrinti patikimą DI.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Be to, Konvencija siekiama tų pačių tikslų, kurių siekiama kitomis Sąjungos politikos priemonėmis ir teisės aktais, kurių tikslas – įgyvendinti Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintas pagrindines teises ([8]).

Konkrečiai, Konvencijoje įtvirtintas lygybės ir nediskriminavimo principas visiškai dera su Sąjungos nediskriminavimo srities teisės aktais ir skatins atsižvelgti į lygybės aspektą kuriant, plėtojant ir naudojant DI sistemas ir veiksmingai įgyvendinti taikytinoje tarptautinėje ir Šalių vidaus teisėje numatytą diskriminacijos draudimą.

Be to, Konvencija ir joje įtvirtinamos pagrindinės teisės į privatumą ir asmens duomenų apsaugą ir veiksmingos asmenų garantijos ir apsaugos priemonės, Šalių užtikrinamos laikantis prisiimtų vidaus ir tarptautinių teisinių įsipareigojimų, dera su Sąjungos duomenų apsaugos *acquis*, įskaitant Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą ([9]).

Konvencijoje numatytos priemonės, kuriomis, vykdant veiklą per DI sistemos gyvavimo ciklą, siekiama apsaugoti Šalių demokratinius procesus, visiškai atitinka Skaitmeninių

8 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (OL C 326, 2012 10 26, p. 391–407).

9 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

paslaugų akte ([10]), kuriuo reglamentuojamas tarpininkavimo paslaugų teikimas Sąjungoje siekiant užtikrinti saugią, nuspėjamą ir patikimą interneto aplinką, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės, įskaitant teisę į saviraiškos laisvę ir teisę gauti ir teikti informaciją, nustatytus tikslus ir išsamias taisykles. Jos taip pat dera su Reglamentu dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo ([11]), Kovos su dezinformacija praktikos kodeksu ([12]) ir Sąjungos demokratijos ir laisvų, sąžiningų ir atsparių rinkimų srities politika ([13]), įskaitant 2020 m. Europos demokratijos veiksmų planą ([14]), rinkimų integralumo dokumentų rinkinį ([15]) ir neseniai, 2023 m., priimtą demokratijos gynimo dokumentų rinkinį ([16]).

Konvencija dera su Sąjungos bendra skaitmenine strategija, nes ji padeda puoselėti žmonėms parankias technologijas ir taip įgyvendinti vieną iš trijų pagrindinių ramsčių, kuriais grindžiamos komunikate „Europos skaitmeninės ateities formavimas“ ([17]) paskelbtos politikos gairės ir tikslai. Komunikato tikslas – užtikrinti, kad DI būtų plėtojamas gerbiant žmogaus teises ir įgyjant piliečių pasitikėjimą, ir taip pasiekti, kad Europa prisitaikytų prie skaitmeninio amžiaus, o ateinantys dešimt metų taptų skaitmeniniu dešimtmečiu ([18]).

Be to, į Europos deklaraciją dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų ([19]) įtrauktos skaitmeninės teisės ir principai, derantys su Konvencijos tikslais ir principais, ir abiem dokumentais remiamas tvirtas žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į technologijas.

Konvencija taip pat dera su ES vaiko teisių strategija ([20]) ir Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+) ([21]), kuriomis siekiama užtikrinti, kad vaikai internete būtų saugūs, gerbiami ir turėtų daugiau galių, kad galėtų įveikti naujų virtualiųjų pasaulių ir DI keliamus iššūkius.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai Sąjungos vardu pasirašyti Konvenciją, pasiūlymas Tarybai teikiamas pagal SESV 218 straipsnio 5 dalį.

Sprendimo pagal SESV 218 straipsnio 5 dalį materialinis teisinis pagrindas pirmiausia priklauso nuo susitarimo tikslo ir turinio. Remiantis jurisprudencija, jeigu Sąjungos priemonės analizė parodo, kad ja siekiama dviejų tikslų arba ją sudaro dvi dalys ir jeigu vieną iš tų tikslų

---

10 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB (Skaitmeninių paslaugų aktas) (OL L 277, 2022 10 27, p. 1–102).

11 2024 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/900 dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo (PE/90/2023/REV/1, OL L, 2024/900, 2024 3 20).

12 https://disinfocode.eu/lt/supazindinimas-su-kodeksu/.

13 Demokratijos apsauga – Europos Komisija (europa.eu).

14 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy_lt.

15 https://commission.europa.eu/publications/reinforcing-democracy-and-integrity-elections-all-documents_en.

16 Komisijos komunikatas dėl demokratijos gynimo, COM(2023) 630 *final*.

17 Komisijos komunikatas „Europos skaitmeninės ateities formavimas“, COM(2020) 67 *final*.

18 Komisijos komunikatas „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis. Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias“, COM(2021)118 *final*..

19 Europos deklaracija dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų, COM(2022)28 *final*.

20 Komisijos komunikatas „ES vaiko teisių strategija“, COM(2021) 142 *final*.

21 Komisijos komunikatas „Skaitmeninis dešimtmetis vaikams ir jaunimui: nauja Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)“, COM(2022) 212 *final*.

ar dalių galima laikyti pagrindiniu arba svarbesniu, o kita dalis ar tikslas yra tik papildomi, priemonė turi būti grindžiama tik vienu teisiniu pagrindu – tuo, kurio reikalauja pagrindinis ar svarbesnis tikslas arba dalis.

Kalbant apie materialinį teisinį pagrindą, Konvencijos materialinė taikymo sritis sutampa su DI akto ([22]) materialine taikymo sritimi, į kurią, be kita ko, nepatenka su moksliniais tyrimais ir plėtra, nacionaliniu saugumu ir gynyba susijusi veikla. Konvencijoje nustatyti principai ir pareigos sutampa su DI akte ir kituose atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose DI sistemoms nustatytais išsamesniais reikalavimais ir konkrečiomis tokių sistemų tiekėjų ir diegėjų pareigomis. Jei siūlomą sprendimą Taryba priims, o Sąjunga Konvenciją pasirašys, DI aktas bus Konvencijai įgyvendinti Sąjungos teisinėje tvarkoje skirtas jos pirminės teisės aktas su visiškai suderintomis DI sistemų pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo Sąjungoje taisyklėmis, tiesiogiai taikytinomis valstybėse narėse, nebent DI akte būtų konkrečiai nustatyta kitaip ([23]).

Kadangi Konvencijos taikymo sritis ir tikslai dera su DI akto taikymo sritimi ir tikslais ir visiškai juos atitinka, o abiejų teisinių priemonių subjektinė ir materialinė taikymo sritis sutampa, Konvencijos sudarymo materialinis teisinis pagrindas yra DI akto pagrindinis teisinis pagrindas – SESV 114 straipsnis.

Tarptautinių susitarimų pobūdis (ar jie tik ES masto, ar mišrūs) priklauso nuo konkretaus dalyko suderinamumo su Sąjungos kompetencija.

SESV 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Sąjunga naudojasi išimtine kompetencija *„tarptautiniams susitarimams sudaryti <...>, jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį“*. Tarptautinis susitarimas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį, kai susitarimo reglamentuojamą sritį didžiąja dalimi reglamentuoja Sąjungos teisė ([24]).

Konvencijos subjektinė taikymo sritis visiškai dera su DI aktu, nes iš esmės abi teisinės priemonės reglamentuoja tiek viešuosius, tiek privačiuosius subjektus (taikyti Konvencijos principus ir pareigas privatiesiems subjektams, kurie veikia ne valdžios institucijų vardu, neprivaloma) ir į abiejų teisinių priemonių materialinę taikymo sritį neįtraukiama su nacionaliniu saugumu, gynyba ir moksliniais tyrimais susijusi DI veikla.

Kadangi Konvencijos subjektinė ir materialinė taikymo sritis sutampa su DI akto subjektine ir materialine taikymo sritimi, Konvencijos sudarymas gali, kaip nurodyta SESV 3 straipsnio 2 dalyje, daryti poveikį bendroms Sąjungos taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį. Todėl turėtų būti laikoma, kad Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją sudaryti Konvenciją, ir ji turėtų būti Sąjungos vardu pasirašyta kaip tik ES masto susitarimas su sąlyga, kad ji bus sudaryta vėliau.

---

22 Tarybos priimto 2024 m. gegužės 21 d. ir numatomo paskelbti Oficialiajame leidinyje 2024 m. liepos mėn.

23 Žr. DI akto 1 straipsnį ir 1 konstatuojamąją dalį.

24 Pvz., Sprendimas *Komisija / Taryba (Transliuojančiųjų organizacijų gretutinių teisių apsauga)*, C-114/12, ECLI:EU:C:2014:2151, 68–69 punktai; Nuomonė 1/13 *Trečiųjų valstybių prisijungimas prie Hagos konvencijos*, EU:C:2014:2303, 71–74 punktai; Sprendimas *Green Network*, C-66/13, EU:C:2014:2399, 27–33 punktai; Nuomonė 3/15 *Marakešo sutartis dėl geresnių sąlygų susipažinti su paskelbtais kūriniais sudarymo akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims*, ECLI:EU:C:2017:114, 105–108 punktai.

- **Proporcingumas**

Konvencija neviršijama to, kas būtina pasiekti politikos tikslams plėtoti darnų požiūrį į DI reguliavimą tarptautiniu lygmeniu.

Konvencija nustato aukšto lygio DI teisinę sistemą, suteikiančią Šalims lankstumo savaip kurti įgyvendinimo sistemas. Panašiai kaip DI akte, joje išdėstytas rizika grindžiamas požiūris taip pat užtikrina taisyklių proporcingumą ir sudaro sąlygas diferencijuoti įgyvendinimo priemones pagal riziką.

- **Priemonės pasirinkimas**

Pasirinkta priemonė – pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo pagal SESV 218 straipsnio 5 dalį.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Netaikoma.

- **Konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais**

Konkrečių konsultacijų dėl šio pasiūlymo su suinteresuotaisiais subjektais Europos Komisija nerengė.

Konvencija parengta bendromis Europos Tarybos Dirbtinio intelekto komiteto, kurio darbe dalyvavo visos 46 Europos Tarybos valstybės narės, taip pat stebėtojo statusą turinčios jos valstybės, būtent Japonija, Jungtinės Amerikos Valstijos, Kanada, Meksika ir Šventasis Sostas, ir Europos Sąjunga, pastangomis. Komiteto darbe dalyvavo ir kelios kitos narėmis nesančios valstybės: Australija, Argentina, Izraelis, Kosta Rika, Peru ir Urugvajus.

Atsižvelgiant į Europos Tarybos įsipareigojimą bendradarbiauti su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, į Konvencijos rengimą taip pat įtraukti 68 tarptautiniai pilietinės visuomenės, akademinės bendruomenės, pramonės ir kitų tarptautinių organizacijų atstovai – taip užtikrintas visapusiškas ir įtraukus dalyvavimas. Rengiant Konvenciją bendradarbiauta ir su įvairiomis kitomis tarptautinėmis organizacijomis, įskaitant Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją (ESBO), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją (EBPO) ir Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizaciją (UNESCO). Be to, prie šio proceso prisidėjo atitinkami Europos Tarybos organai ir komitetai. Sąjungos dalyvavimui vadovavo Europos Komisija. Stebėtojų teisėmis taip pat dalyvavo Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno atstovai.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Sąjungos derybinės pozicijos dėl Konvencijos parengtos konsultuojantis su Tarybos paskirtu specialiuoju komitetu (Tarybos Telekomunikacijų ir informacinės visuomenės darbo grupe).

- **Poveikio vertinimas**

Netaikoma.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Netaikoma.

- **Pagrindinės teisės**

Konvencija siekiama šalinti galimą pavojų ir žalą žmogaus teisėms užtikrinant, kad per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdoma veikla derėtų su pagarbos žmogaus teisėms, demokratijos ir teisinės valstybės principais, ir kartu pripažįstant DI potencialą tas teises apsaugoti, sudaryti palankias sąlygas jomis naudotis skaitmeninėje aplinkoje ir didinti visuomenės ir aplinkos gerovę bei technologinę pažangą.

Konvencijoje numatytais konkrečiais principais ir įpareigojimais siekiama apsaugoti ir gerbti žmogaus teises, įtvirtintas daugybėje Šalims taikytinų tarptautinių ir regioninių teisės aktų ([25]), įskaitant Sąjungos pagrindinių teisių chartiją ir jos sudarytus tarptautinius žmogaus teisių aktus.

Todėl Konvencijoje nustatomas bendras minimalusis žmogaus teisių apsaugos taikymo DI kontekste, kartu užtikrinant esamas žmogaus teisių apsaugos priemones ir leidžiant Šalims teikti platesnę apsaugą taikant griežtesnes apsaugos priemones, standartas.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Konvencijoje numatomi narėmis nesančių valstybių finansiniai įnašai į Šalių konferencijos veiklą. Pagal Europos Tarybos statutą, visos Europos Tarybos valstybės narės mokės įnašus į įprastą Europos Tarybos biudžetą, o narėmis nesančios Šalys mokės nebiudžetinius įnašus. Šalies, kuri nėra Europos Tarybos narė, įnašą kartu nustato Ministrų Komitetas ir ta Šalis, nesanti Europos Tarybos narė.

Konvencija nepažeidžia Šalių vidaus įstatymų ir kitų teisės aktų, kuriais reglamentuojama biudžeto srities kompetencija ir biudžeto asignavimų procedūros. Be to, nedarant poveikio jokiems išankstiniams susitarimams, Konvencija suteikia narėmis nesančioms valstybėms galimybę mokėti įnašus neviršijant jų įstatymų leidžiamosios valdžios patvirtintų biudžeto ribų.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Šalių konferencija, sudaryta iš jų atstovų, stebės, ar Konvencijos tikslų veiksmingai siekiama ir ar Šalys įgyvendina jos nuostatas.

Per pirmuosius dvejus metus nuo prisijungimo, o vėliau – reguliariais intervalais kiekviena Šalis Šalių konferencijai turės pateikti ataskaitą, kurioje turės išsamiai išdėstyti priemones, kurių imtasi Konvencijai įgyvendinti.

[25] Pavyzdžiui, 1948 m. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (ETS Nr. 5), 1966 m. Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte, 1966 m. Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte, 1961 m. Europos socialinėje chartijoje (ETS Nr. 35) ir atitinkamuose jų protokoluose, 1996 m. (peržiūrėtoje) Europos socialinėje chartijoje (ETS Nr. 163), 1989 m. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje ir 2006 m. Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje.

Šalys taip pat raginamos bendradarbiauti siekiant Konvencijos tikslų. Tarptautinis bendradarbiavimas gali apimti dalijimąsi aktualia informacija apie DI ir jo potencialą daryti neigiamą arba teigiamą poveikį žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinei valstybei.

Siekdama užtikrinti veiksmingą stebėseną ir įgyvendinimą, kiekviena Šalis turės paskirti vieną ar daugiau veiksmingų vidaus lygmens priežiūros mechanizmų.

2024/0150 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto, žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės pasirašymo Europos Sąjungos vardu

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 114 straipsnį kartu su 218 straipsnio 5 dalimi,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

(1) 2022 m. lapkričio 21 d. Taryba įgaliojo Europos Komisiją Sąjungos vardu pradėti derybas dėl Europos Tarybos konvencijos dėl dirbtinio intelekto, žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės (toliau – Konvencija). Europos Komisija Sąjungos vardu derėjosi dėl Konvencijos. 2024 m. gegužės 17 d. derybos sėkmingai užbaigtos Konvenciją parafavus ir ją priėmus Europos Tarybos Ministrų Komitetui ([26]);

(2) Konvencijoje nustatomi bendrieji principai ir pareigos, kurių Konvencijos šalys turėtų laikytis, kad užtikrintų žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės apsaugą vykdant veiklą per dirbtinio intelekto (DI) sistemų gyvavimo ciklą;

(3) 2024 m. birželio 12 d. Sąjunga, daugiausia remdamasi SESV 114 straipsniu, priėmė Reglamentą (ES) 2024/... (toliau – DI aktas)[27], kuriame nustatomos visiškai suderintos taisyklės, kuriomis reglamentuojamas DI sistemų pateikimas rinkai, pradėjimas naudoti ir naudojimas Sąjungoje ir kurios yra tiesiogiai taikomos valstybėse narėse, nebent DI akte būtų aiškiai nustatyta kitaip. Konvencija Sąjungoje turi būti įgyvendinama tik DI aktu ir, kai taikytina, kitu atitinkamu Sąjungos *acquis*;

(4) kadangi Konvencijos subjektinė ir materialinė taikymo sritis sutampa su Dirbtinio intelekto aktu ir kitu atitinkamu Sąjungos *acquis*, jos sudarymas gali, kaip nurodyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 3 straipsnio 2 dalyje, daryti poveikį bendroms Sąjungos taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį. Todėl išimtinę išorės kompetenciją pasirašyti Konvenciją su sąlyga, kad ji bus sudaryta vėliau, turi Sąjunga, todėl Konvencijos šalimi turėtų tapti tik Sąjunga;

(5) pagal Sutartis, užtikrinti Konvencijos pasirašymą su sąlyga, kad ji bus sudaryta vėliau, turi Europos Komisija,

---

[26] 2022 m. lapkričio 21 d. Tarybos sprendimas (ES) 2022/2349, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas Europos Sąjungos vardu dėl Europos Tarybos konvencijos dėl dirbtinio intelekto, žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės (OL L 311, 2022 12 2, p. 138).

[27] Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/..., kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828 (Dirbtinio intelekto aktas) (OL 2024, L ...).

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Sąjungos vardu patvirtinamas Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto, žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės (toliau – Konvencija) pasirašymas su sąlyga, kad Konvencija bus sudaryta.

Prie šio sprendimo pridedamas pasirašytinos Konvencijos tekstas.

2 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja [...].

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė